

майбутнє чітке та зрозуміле на противагу негативному досвіду); спорадичний (відтермінування як перешкода – декілька варіантів майбутнього з повторюваними ситуаціями); шаблонний (відтермінування непоборне – майбутнє регулюється нормами референтних груп); трендовий (відтермінування як «трендова» шкідлива звичка – майбутнє демонстративне); комунікативний (відтермінування як джерело нових можливостей – майбутнє оптимістичне, але нечітке). Найпоширенішими типами прокрастинації є конструктивний (21%) та конвенційний (20%), найменш розповсюдженим – комунікативний (8%).

Особам жіночої статі властиві переважно комунікативний (70%) та шаблонний (63%) типи прокрастинації, особам чоловічої статі – конвенційний (67%) та енергозберігальний (66%).

Серед ключових причин відтермінування виявлено недооцінку готовності до виконання завдання, страх відповідальності, знижений рівень зацікавленості, орієнтацію на соціальну винагороду та педантичні схильності особистості. Всі компоненти відтермінування замкнено у цілісну структуру прямих та обернених зв'язків загального рівня прокрастинації та її суб'єктивних причин.

Література:

1. Варваричева Я. И. Феномен прокрастинации: проблемы и перспективы исследования. *Вопросы психологии*. 2010. № 3. С. 121–131.
2. Дворник М. С. Соціально-психологічна сутність відтермінування. *Інсайт: зб. наук. праць студентів, аспірантів та молодих вчених* / ред. кол. І. В. Шапошникова, О. Є. Блинова та ін. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2013. С. 71–79.

УДК 378.013.42:364-787.522-057.875-054.6

РОЛЬ СИНЕРГЕТИЧНОГО ПІДХОДУ У РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Слуцький Я. С.

Донбаський державний коледж технологій та управління

yaroslav.slutskiy.mail@gmail.com

У сучасному світі все більш чітко простежується розвиток глобалізаційних процесів, безпосередньо впливаючих на багато сфер, в тому числі освітню, що виражається в підвищенні рівня академічної мобільності, одним з елементів якої є іноземні студенти. Однак,

мобільність іноземних студентів – не самостійний процес. Він вимагає ефективної взаємодії декількох складових, серед яких – адаптаційна підготовка особистості в освітньо-культурному, лінгвістичному і психологічному напрямках, які забезпечать подолання культурного шоку, що негативно впливає не тільки на академічну, а й соціальну діяльність особистості. Взаємодія позначених адаптаційних елементів призводить до формування системи соціально-педагогічного супроводу, що включає всі компоненти підтримки, підготовки та консультування іноземного студента. Тому, для можливості дослідження даної системи, яка має різновекторне розгалуження, важливо застосування синергетичного підходу, що дозволяє виявити в ній певні частки, що безпосередньо впливають на адаптацію особистості.

Таким чином, у зв'язку з означеною актуальністю, формулюємо мету нашого дослідження – виконати загальну характеристику синергетичного підходу у дослідженні освітньо-культурного, лінгвістичного і психологічного елементів соціально-педагогічного супроводу іноземних студентів.

Звернемо увагу на те, що адаптаційний процес вимагає від особистості іноземного студента проведення певних трансформаційних процесів, спрямованих на виправлення помилок, що повинно зменшити кількість та негативний вплив на емоційно-психологічний стан особистості проблемних ситуацій. Таким чином, ми можемо говорити про те, що система соціально-педагогічного супроводу іноземних студентів не може бути непорушним адаптаційним монолітом – вона вимагає регулярного вдосконалення та змін. Тому, дослідження такої системи, що має передумови до змін, повинно спиратися також синергетичний підхід. Перш за все, важливо розуміння того, що у зв'язку з тим, що система супроводу іноземного студента складається з компонентів, кожен з яких має свою розгалужену структуру, її цілісність виникає тільки при упорядкуванні цих компонентів та вибудовуванні між ними взаємозв'язку, коли кожен з них буде доповненням іншого. Такого роду упорядкування, за твердженням І. Пригожина, а також Г. Хакена [3; 4; 5] може бути виконано за умови спільної діяльності підсистем, елементів або компонентів, що є складовими частинами кінцевої системи. Так, кожна підсистема володіє своєю власною структурою, що складається з підготовчих заходів та завдань. У зв'язку з цим, важливою є взаємодія структур всіх компонентів системи, що дозволить говорити про взаємозалежність підсистем і, відповідно, впорядкованість.

Однак, не тільки в принципах вибудовування чіткої структури системи супроводу іноземних студентів криється мета використання синергетичного підходу. Так, В. Альошкін прийшов до висновку, що

синергетика «має справу з явищами та процесами, в результаті яких в системі в цілому можуть з'явитися властивості, якими не володіє жодна з частин» [1, с. 74]. Тобто, синергетичний підхід дозволяє розглянути процес адаптації іноземного студента таким чином, який дозволить виявити особливості, властиві системі супроводу в цілому, проте не є характерними для підсистем. Наприклад, у зв'язку з тим, що лінгвістичний, психологічний та освітньо-культурний компоненти вибудовують взаємозв'язок між собою у межах системи соціально-педагогічного супроводу, вони надають їй можливість виконання підготовки студентів та модернізації контенту за всіма трьома тематичними напрямками, що не є можливим для кожного компонента окремо. Так, лінгвістичний елемент не має можливості проводити дії з психологічної підтримки або розвитку міжкультурних навичок з використанням елементів освітньо-культурного плану. Тому, система супроводу, отримуючи в своє розпорядження характеристики всіх трьох компонентів має можливість використання аспектів, що не можуть бути застосовані в адаптаційному процесі, який проводиться окремо кожним з компонентів.

У свою чергу, синергетичний підхід надає можливість зрозуміти необхідність трансформації системи, важливість проведених змін для продовження фактичного її існування. Так, за логікою М. Моїсеєва [2], система, що має сталий характер та є такою, що не проводить модернізаційні дії, наближається до того краю, за яким простежується припинення будь-якого розвитку. Система, що не розвивається, приречена на зникнення. Природно, стабільність системи є важливим проявом ефективної роботи з адаптації іноземного студента. Однак, надмірна стабільність призводить до стану системного застою, в рамках якого система припиняє реагувати на особливості, що стрімко змінюються та принципи навколишнього простору і соціуму. Урешті-решт, це призводить до припинення розвитку та зниження ефективності педагогічного потенціалу. Тому, можна дійти висновку, що стабільність є важливою складовою, проте її надмірність або недостатність призводить до зниження ефективності системи супроводу, що не буде у належній мірі забезпечувати необхідний рівень адаптації іноземного студента до особливостей нового культурного середовища.

Отже, застосування синергетичного походу у вивченні соціально-педагогічного супроводу іноземних студентів дозволяє розглянути адаптаційну систему в комплексі її елементів і визначити наявність або відсутність структурних одиниць, що можуть впливати на ефективність системи (позитивно чи негативно). Це дозволить вибудувати стратегію подальших модернізаційних дій, в тому числі для поновлення системних компонентів у зв'язку з необхідністю враховувати вимоги соціуму, який не є статичним.

Література:

1. Альошкін В. С. Синергетичний підхід до моделювання соціально-економічної політики України на шляху до євроінтеграції // Економічний вісник Донбасу. – 2014. – №2 (36). С.74–79.
2. Моисеев Н. Н. Алгоритмы развития. – М.: Знание, 1987. – 304 с.
3. Пригожин И., Стенгерс И. Время, хаос, квант. – М.: Издательская группа «Прогресс», 1999. – 268 с.
4. Пригожин И. Философия нестабильности // Вопросы философии. – 1991. № 6. – С. 45–57.
5. Хакен Г. Синергетика. – М.: Мир, 1980. – 404 с.

УДК 159.922

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ

Тараненко А. В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
ania.taranenko@gmail.com*

З огляду на глобальний процес інтеграції й асиміляцію культур, моральні якості і здатність до взаєморозуміння з іншими людьми набувають усе більшого значення. Актуальною сьогодні стає і підготовка особистості до життя в сучасному динамічному полікультурному просторі, формуванням здатності до постійного самонавчання й саморозвитку. У цих умовах формування комунікативної толерантності стає пріоритетним завданням сучасної психології.

Комунікативна толерантність вивчається в контексті проблеми професійної взаємодії і взаємостосунків в малих групах (О. Клепцова, Я. Коломінський, О. Нурлігаянова та ін.), як умова успішної навчальної діяльності майбутніх фахівців (О. Калач, Л. Ніколаєва, О. Сухих та ін.). Окремим аспектам формування комунікативної толерантності були присвячені роботи М. Андрєєва, О. Безпалька, В. Бойка, Н. Бутенко, О. Волошиної, Ю. Вторнікової, О. Гаврилюк, О. Грищук, Я. Довгополої, О. Зарівної, А. Зінченко, В. Садової, І. Татарини, Ю. Тодорцевої та ін. Проте попри посилену дослідницьку увагу до означеної проблеми, дотепер немає єдиного розуміння феномена комунікативної толерантності та шляхів її формування.

За цих обставин метою статті є розкрити поняття комунікативної толерантності особистості.

Сприймаючи толерантність як психологічну категорію, що тісно пов'язана зі сферою спілкування, розглянемо поняття «комунікативна